

ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО ТА ПРОЦЕС

УДК 347.786

DOI <https://doi.org/10.15421/391908>

Антонюк В. О.,

магістр права,

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

ВИДИ ХОРЕОГРАФІЧНОГО ТВОРУ
ЯК ОБ'ЄКТА АВТОРСЬКОГО ПРАВА В УКРАЇНІTHE TYPES OF THE CHOREOGRAPHIC WORK
AS AN OBJECT OF COPYRIGHT IN UKRAINE

У статті досліджено класифікацію хореографічного твору як об'єкта авторського права. Визначено юридично значущі критерії класифікації, на їх основі диференційовано різні види хореографічних творів. Основні критерії – стиль і структура хореографічного твору. За стилем хореографічний твір поділяється на народний, бальний, сучасний та класичний танець, а за структурою – на танець і танцювальний номер. Автор також формулює визначення цих понять. У статті наведено низку дефініцій поняття танцю крізь призму мистецтва, культури та права. У результаті їх аналізу автор надає власне визначення цього терміна як об'єкта авторського права: танець – це система умовних рухів (па), жестів і поз, пантомім, підпорядкованих загальному ритму. Поняття ж «танцювальний номер» визначається таким чином: це система рухів, поз, жестів, пантоміми, об'єднаних однією думкою, з музичним супроводом та хореографічними образами, якій можуть сприяти декорації, костюми, сценічне світло тощо.

Крім того, у статті визначені особливості танцю й танцювального номера, які дають змогу розмежувати ці поняття. Ознаками танцю як об'єкта авторського права є творчий характер, об'єктивна форма вираження, наявність рухів, поз, жестів, пантоміми, розташованих у певній послідовності, наявність ритму. Серед ознак танцювального номера варто назвати творчий характер, об'єктивну форму вираження, систему рухів, поз, жестів, пантоміми, музичний супровід, ідею твору, хореографічні образи. Унаслідок аналізу наведених ознак зроблено висновок, що основною відмінністю цих об'єктів є те, що танцювальний номер – це складний твір, який містить інший об'єкт авторського права – музичний твір, а також може містити інші результати інтелектуальної творчої діяльності (костюми, декорації тощо). Водночас танець – це послідовність елементів хореографічної лексики. Така класифікація має практичне значення, оскільки від виду хореографічного твору залежить обсяг його правової охорони.

Ще одне поняття, яке автор розкриває у статті, – «хореографічне шоу». Автор прирівнює його до балетних вистав і мюзиклів та вважає за доцільне захищати як музично-драматичні твори, адже хореографічному шоу притаманні всі ознаки останнього.

Ключові слова: танець, танцювальний номер, авторське право, хореографічний твір, ознака.

The article explores the classification of a choreographic work as a copyright object. The legally significant bases of the classification are determined, on these basis the different types of choreographic work are differentiated. The main reasons are the style and the structure of the choreographic work. In the style, the choreographic work is divided into folk, ballroom, modern and classical dance, in the structure – dance and the dance show. The author also formulate definitions of these concepts. The article presents a number of definitions of the concept of dance through the lens of art, culture and law. Analyzing the latter, the author gives own definition of this term as a copyright object: dance is a system of conditional movements (pa), gestures and poses, pantomimes, subordinated to the general rhythm. The concept “dance show” is defined as follows: dance show is a system of movements, poses, gestures, pantomimes, combined with one thought, with musical accompaniment and choreographic images, which can be fostered by scenery, costumes, stage light and more.

In addition, the article identified the features of dance and the dance show, which allows to delineate these concepts. The signs of dance as an object of copyright are creative, objective form of expression, the presence of movements, poses, gestures, pantomimes arranged in a certain sequence, the presence of rhythm. Among the features of a dance show are the following: creative character, objective form of expression, system of movements, poses, gestures, pantomimes, musical accompaniment, idea of the work, choreographic images. After analyzing these features, the author defines the main difference between these features: a dance show is a complex work that contains a different object of copyright – a piece of music, and it can also contain other results of intellectual creative activity (costumes, scenery and more). At the same time the dance is a sequence of elements of choreographic vocabulary.

One more concept which the author reveals in the article is “choreographic show”. The author equates this object to ballet performances, musicals and considers it necessary to protect them as musical-dramatic works, because they are inherent in all the signs of the last.

Key words: dance, dance show, copyright, choreographic work, characteristic.

Постановка проблеми. Перелік об'єктів авторського права в ст. 8 Закону України «Про авторське право і суміжні права» є невичерпним [1]. Серед об'єктів вказаний також хореографічний твір. Однак кожен із творів має свою внутрішню класифікацію, не є винятком і хореографічний твір. Диференціація будь-якого

явища чи предмета на підставі визначених ознак допомагає зрозуміти його правову сутність та забезпечити більш якісний захист. Адже від змісту того чи іншого поняття залежить обсяг його правової охорони. Тому наше дослідження присвячене питанню класифікації хореографічного твору як об'єкта авторського права.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У ході написання статті нами були опрацьовані праці таких зарубіжних науковців: К. Кірсанової, Є. Месяшної, К. Семенової, І. Гріпгольца, В. Смірної. Окрім юридичної літератури, також було використано літературу з теорії мистецтва таких авторів, як Н. Атитанова, Р. Захаров, С. Лифарь, В. Ромм.

У цьому напрямі до наукового дослідження, проведеного в процесі написання статті, в Україні не було запропоновано жодного підходу до класифікації хореографічного твору як об'єкта авторського права.

Мета статті – визначити критерії класифікації хореографічного твору та розробити на їх основі чітку диференціацію об'єкта, а також сформулювати дефініції понять «танець» і «танцювальний номер» із позиції права.

Виклад основного матеріалу. Хореографічний твір можна класифікувати за різними підставами. Розглянемо основні з них. Найбільш загальним є поділ хореографічних творів за стилями (ідеться про народний, бальний, сучасний та класичний танець). Кожен із цих напрямів має свій внутрішній поділ. Однак для права має значення насамперед диференціація хореографічного твору на підставі структури цього об'єкта. Такий поділ є виключно науковим, оскільки національне законодавство не містить відповідних положень. Варто взяти за зразок практику інших держав. Наприклад, в Австралії хореографічний твір поділяється на хореографічне шоу та драматичний твір. Крім того, хореографічний твір, згідно з австралійським законодавством, може входити як частина до музичного шоу (мюзиклу). Таким чином, вважаємо за доцільне поділяти хореографічний твір на танець і танцювальний номер.

Розглянемо суттєві ознаки та поняття кожного з названих видів хореографічного твору, що має значення під час його правової охорони.

Поняття танцю на перший погляд є дуже очевидним і простим, однак це не зовсім так. У теорії є чимало суперечок щодо його змісту. Зокрема, Н. Атитанова, російський дослідник цієї проблеми, розглядає танець як смислову універсалію, вважає його «специфічним мовним висловлюванням і певним феноменом, результатом знакової діяльності, тобто культурним текстом» [2, с. 4].

Антрополог Дж. Кеалінохомоку дає таке визначення: «Танець – це тимчасовий спосіб експресії, яка відбувається в заданій формі та стилі за допомогою рухів тіла» [3, с. 21].

Поширеним є підхід до визначення танцю як виду мистецтва. Проте навіть така вже дещо аксіоматична фраза піддається критиці: на думку російського мистецтвознавця В. Ромма, визначити танець тільки як вид мистецтва означає визнати не танцем майже половину танцювальних проявів [4, с. 25].

Своєю чергою Н. Петроченко доводить, що танець як культурне явище є своєрідним текстом, що відображає тип та особливості культури конкретного етносу певної культурно-історичної епохи за допомогою своєї особливої пластичної мови. А оскільки

будь-який текст створюється на основі контексту та передбачає подальше повернення до нього, то танець розглядається саме в межах певної культурної парадигми [5, с. 247].

Н. Осинцева, дослідник аспекту антропологічної онтології танцю, обґрунтовує можливість постановки питання щодо онтології та виявлення основних тенденцій осмислення танцю на різних історичних рівнях функціонування європейської цивілізації. В антропологічному сенсі, визначаючи специфічні атрибути танцювального буття (поза, крок, стрибок, пластика тощо), авторка виявляє найсуттєвіші онтологічні особливості рухів тіла під час впливу на психосоматику й мислення людини (кружляння, рівновага, послідовність, порядок, математична розмірність).

Тіло в танці «розмовляє» чарівністю, залученням до себе погляду (наприклад, граціозністю, математичною розмірністю, стрибковим проривом реальності), тобто можна сказати, що тіло в танці трансцендується. Властивість танцю «виходити за межі тілесності» свідчить про здатність суб'єкта до мислення й пізнання. Адже танець у його гносеологічному значенні створює відповідний тонус тіла (стан тривалого збудження м'язової тканини, що не супроводжується стомленням), який впливає на можливість пізнання [6, с. 20].

Для цілей юридичної науки пропонуємо визначити танець як систему умовних рухів (па), жестів і поз, пантоміми, підкорених загальному ритмові.

Ознаками танцю як об'єкта авторського права є:

- творчий характер;
- об'єктивна форма вираження;
- наявність рухів, поз, жестів, пантоміми, розташованих у певній послідовності;
- наявність ритму.

Танцювальний номер – це система рухів, поз, жестів, пантоміми, об'єднаних однією думкою, з музичним супроводом та хореографічними образами, якій можуть сприяти декорації, костюми, сценічне світло тощо.

Ознаками танцювального номера є:

- творчий характер;
- об'єктивна форма вираження;
- система рухів, поз, жестів, пантоміми;
- музичний супровід;
- ідея твору;
- хореографічні образи.

З огляду на наведені ознаки можна зробити висновок, що танцювальний номер – це складний твір, який містить у собі інший об'єкт авторського права – музичний твір, а також може містити інші результати інтелектуальної творчої діяльності (костюми, декорації тощо). Водночас танець – це саме послідовність елементів хореографічної лексики.

Така класифікація має практичне значення, оскільки від виду хореографічного твору залежить обсяг його правової охорони. Так, якщо автор прагне отримати права лише на послідовність танцювальних рухів, у такому разі буде доречно визначити цей об'єкт як танець, а не танцювальний номер. Якщо

ж автор (чи автори) бажає (бажають) захистити не лише саму композицію рухів, а й супутні аспекти хореографічного твору, які доповнюють хореографічну лексику, виражають ідею твору, допомагають створити цілісні хореографічні образи, то цей об'єкт необхідно визначати як танцювальний номер та отримувати права в комплексі. При цьому варто наголосити на правах осіб, результати інтелектуальної діяльності яких є елементами хореографічного номера (автори музики, костюмів тощо). Використання результатів їхньої творчої діяльності не має порушувати особисті немайнові чи майнові права таких осіб. Тому під час створення хореографічного твору необхідно отримати дозвіл та виплатити авторську винагороду, якщо використовується вже існуючий об'єкт інтелектуальної власності, що не перебуває в суспільному надбанні. Якщо ж, наприклад, музика створюється спеціально для хореографічного твору, при цьому можливий варіант співавторства або створення твору на замовлення, що, відповідно, ставить певні юридичні вимоги.

Ще одним сучасним витвором мистецтва є хореографічні шоу (наприклад, живе 3D шоу «Барон Мюнхаузен», «Вартові мрій» Костянтина Томільченка, численні постановки Раду Поклітару та багато інших). Ці об'єкти є дуже складними в побудові з позиції права: вони включають у себе сценарій, що створює сюжетну лінію, хореографічні композиції, які часто поєднують декілька стилів танцю (такий

собі еkleктизм), цілісні хореографічні образи, що створюються за допомогою костюмів, макіяжу, зачісок та інших атрибутів, декорації, світлові ефекти, музичні твори. Вважаємо за доцільне прирівнювати такі об'єкти до балетних вистав і мюзиклів та охороняти їх як музично-драматичні твори, оскільки їм властиві всі ознаки останніх.

Висновки. У процесі наукового дослідження видів хореографічного твору як об'єкта авторського права нами було зроблено такі висновки:

1) основними підставами класифікації є стиль і структура хореографічного твору;

2) за критерієм стилю хореографічний твір поділяється на народний, бальний, сучасний та класичний танець;

3) на підставі такого юридично значущого критерію, як структура хореографічного твору, диференціюємо його на танець і танцювальний номер;

4) танець – це система умовних рухів (па), жестів і поз, пантоміми, підкорених загальному ритмові;

5) танцювальний номер – це система рухів, поз, жестів, пантоміми, об'єднаних однією думкою, з музичним супроводом та хореографічними образами, якій можуть сприяти декорації, костюми, сценічне світло тощо;

6) сучасні хореографічні твори можуть бути настільки складними у своїй побудові, що їх варто прирівнювати до музично-драматичних творів та охороняти як останні.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Про авторське право і суміжні права : Закон України від 23 грудня 1993 р. № 3792-ХІІ (у редакції від 11 липня 2001 р.) / Верховна Рада України. *Офіційний вісник України*. 2001. № 32. Ст. 1450.
2. Атитанова Н. Танец как смысловая универсалия: от выразительного движения к «движению» смысла : автореф. дисс. ... канд. филос. наук : 24.00.01 ; Мордовский университет им. Н.П. Огарева. Саранск, 2000. 18 с.
3. Blacking J., Kealiinohomoku J. *The Performing arts: music and dance*. Berlin ; New York : Walter de Gruyter, 1979. 344 p.
4. Ромм В. Танец как фактор эволюции человеческой культуры : дисс. ... докт. культурологии : 24.00.01 ; Алтайский государственный университет. Барнаул, 2006. 403 с.
5. Петроченко Н. Культурная парадигма как методологическое средство исследования хореографического искусства : дисс. ... канд. культурологии : 24.00.01. Кемерово, 2005. 247 с.
6. Осинцева Н. Танец в аспекте антропологической онтологии : автореф. дисс. ... канд. филос. наук : 09.00.01 ; Тюменский гос. ин-т искусств и культуры. Тюмень, 2006. 21 с.